



ผลคำวินิจฉัยคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า
กรณีโรงงานสกัดปาล์มน้ำมันจากเกษตรกรในราคาสูงอย่างไม่เป็นธรรม

ระหว่าง	สมาคมลานเทปาล์ม ก.	ผู้ร้อง
	บริษัท ข.	ผู้ถูกร้องที่ ๑
	บริษัท ค.	ผู้ถูกร้องที่ ๒
	บริษัท ง.	ผู้ถูกร้องที่ ๓
	บริษัท จ.	ผู้ถูกร้องที่ ๔
	บริษัท ฉ.	ผู้ถูกร้องที่ ๕

ข้อร้องเรียน

เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๔ ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อสำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า สรุปลงความได้ว่า ช่วงเดือนพฤศจิกายน - เดือนธันวาคม ๒๕๖๔ ผู้ถูกร้องทั้งห้าซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม มีพฤติกรรมรับซื้อผลปาล์มจากผู้ประกอบการลานเทปาล์มในราคาสูง จนลานเทปาล์มไม่สามารถสู้ราคาซื้อกับผู้ถูกร้องทั้งห้าได้ ส่งผลให้ผู้ประกอบการลานเทปาล์มบางแห่งต้องปิดกิจการลง

ข้อเท็จจริง

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการแสวงหาพยานหลักฐานปรากฏว่า ผู้ร้องเป็นสมาคมลานเทปาล์ม มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสมาคมเพื่อส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจประเภทที่เกี่ยวกับปาล์ม น้ำมัน รวมทั้งสนับสนุนและช่วยเหลือสมาชิกแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ โดยมีสมาชิกเป็นผู้ประกอบธุรกิจลานเทปาล์มในพื้นที่ ๕ จังหวัด ส่วนผู้ถูกร้อง คือ โรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม จำนวน ๕ บริษัท ในแถบพื้นที่ ๓ จังหวัด ในช่วงเดือนพฤศจิกายน - เดือนธันวาคม ๒๕๖๔ ผู้ร้องพบว่า ผู้ถูกร้องทั้ง ๕ มีพฤติกรรมรับซื้อผลปาล์มกับผู้ประกอบการลานเทปาล์มในราคาสูงจนผู้ประกอบการลานเทปาล์มบางแห่งไม่สามารถแข่งขันราคาได้และต้องปิดกิจการลง

ข้อเท็จจริงจากผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง และผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพาณิชย์จังหวัดทั้งสามจังหวัด ปรากฏว่า ธุรกิจซื้อขายผลปาล์มที่ผ่านมาเกษตรกรจะจำหน่ายผลปาล์มให้แก่ผู้ประกอบการลานเทปาล์ม และผู้ประกอบการลานเทปาล์มจะจำหน่ายผลปาล์มต่อไปยังโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มอีกทอดหนึ่ง ซึ่งผู้ประกอบการลานเทปาล์มจะกำหนดราคาซื้อผลปาล์มโดยใช้ราคาซื้อของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มในพื้นที่เป็นราคาอ้างอิง และปรับลดราคาซื้อผลปาล์มของตนให้ต่ำกว่าโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มประมาณ ๐.๑๐ - ๐.๒๐ บาท ต่อกิโลกรัม เพื่อเก็บเป็นกำไรก่อนจำหน่ายไปยังโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม แต่ปัจจุบัน เกษตรกรไม่จำเป็นต้องจำหน่ายผลปาล์มให้แก่ผู้ประกอบการลานเทปาล์มเพียงอย่างเดียว เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลปาล์มให้กับโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มในราคาที่เทียบเท่ากับราคาซื้อที่โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มซื้อจากผู้ประกอบการลานเทปาล์ม สำหรับสาเหตุที่โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มรับซื้อผลปาล์มจากเกษตรกรโดยตรงมากขึ้นนั้น

เนื่องจาก...

เนื่องจากผู้ประกอบการลานเทปาล์มส่วนใหญ่มีพฤติกรรมรับซื้อผลปาล์มที่มีคุณภาพต่ำ อีกทั้งผู้ประกอบการลานเทปาล์มบางแห่งยังใช้วิธีการรดน้ำผลปาล์มเพื่อเพิ่มน้ำหนักก่อนขาย ทำให้ผลปาล์มที่นำมาขายให้แก่โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มด้อยคุณภาพลง และส่งผลให้โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มไม่อาจสกัดน้ำมันปาล์มให้ได้คุณภาพตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมกำหนด

การกำหนดราคาผลปาล์มในประเทศไทยอ้างอิงราคาแนะนำจากคณะอนุกรรมการบริหารโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมัน กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ โดยคณะอนุกรรมการฯ กำหนดราคาตลาดอ้างอิงและการชดเชยส่วนต่างราคาให้เกษตรกรปาล์มน้ำมัน ผู้ประกอบการลานเทปาล์มหรือผู้รับซื้อผลปาล์มที่ราชอาณาจักรต้องปิดป้ายแสดงราคาซื้อขายผลปาล์ม ณ บริเวณหน้าสถานที่รับซื้อ และให้แสดงราคาต่อหน่วยกิโลกรัมอย่างชัดเจน เนื่องจากเกษตรกรสวนปาล์มโดยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยมีผลผลิตน้อยเมื่อเทียบกับผลผลิตจากสวนของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม จึงทำให้เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาจำหน่ายได้ ประกอบกับน้ำมันปาล์มเป็นพืชอุตสาหกรรมที่ผลปาล์มสดทั้งหมดต้องเข้าสู่โรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม ทำให้ผลผลิตปาล์มเป็นสินค้าที่ราคาผูกติดอยู่กับน้ำมันปาล์มดิบ ดังนั้น การกำหนดราคาซื้อขายผลปาล์มสดของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มจะขึ้นอยู่กับราคาน้ำมันปาล์มดิบ ต้นทุนการสกัดของโรงงาน และเปอร์เซ็นต์น้ำมันที่โรงงานสกัดได้ โดยราคาผลปาล์มน้ำมันจะผันแปรตามอัตราร้อยละของน้ำมันที่ผลิตได้ ราคาวัตถุดิบ ค่าใช้จ่ายและรายได้จากการจำหน่ายผลพลอยได้ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งปัจจุบันโครงสร้างราคาผลปาล์มยังไม่มีสูตรการคำนวณที่แน่นอน เนื่องจากราคามีความผันผวนมาก แต่คณะอนุกรรมการฯ ที่คณะกรรมการนโยบายปาล์มแห่งชาติ (กนป.) แต่งตั้งนั้นได้กำหนดสูตรการคำนวณราคาผลปาล์มไว้ ดังนี้ “(ราคาน้ำมันปาล์มดิบ + ค่าผลพลอยได้) - (ค่าสกัด - ค่าบริหาร - ค่าขนส่ง) * อัตราการสกัดน้ำมัน = ราคาผลปาล์ม” ซึ่งสูตรการคำนวณราคาผลปาล์มดังกล่าว นั้น พบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาผลปาล์มประกอบไปด้วย ราคาน้ำมัน ปาล์มดิบ ค่าผลพลอยได้จากการขายส่วนอื่น ๆ ของผลปาล์ม ต้นทุนการสกัด ต้นทุนการบริหาร และต้นทุนการขนส่ง โดยราคาจะแตกต่างกันไปตามอัตราการสกัดหรือคุณภาพของน้ำมัน

เมื่อพิจารณาข้อมูลราคาผลปาล์มสดเฉลี่ยในประเทศไทยจากกองส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตรกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ ถึง ๒๕๖๔ พบว่าราคาผลปาล์มน้ำมันทั้งทะเลาะ (บาทต่อกิโลกรัม) ในภาพรวมมีความผันผวนค่อนข้างมาก เนื่องจากปัจจัยทางด้านภูมิอากาศ (ภัยแล้ง) ภาวะอุปทานส่วนเกินต่อเนื่องหลังจากปี ๒๕๕๙ ทำให้ราคาปรับลดลงอย่างรุนแรงในปี ๒๕๖๒ และส่งผลให้ภาครัฐเร่งออกมาตรการปรับสมดุลน้ำมันปาล์มเพื่อดูดซับผลผลิตส่วนเกินออกจากตลาดและพยุงราคาไม่ให้ตกต่ำ โดยกำหนดให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) นำน้ำมันปาล์มดิบไปผลิตกระแสไฟฟ้าร่วมกับก๊าซธรรมชาติ และรณรงค์เรื่องปาล์มคุณภาพ โดยหากเกษตรกรจำหน่ายปาล์มที่มีคุณภาพ น้ำมันในอัตราร้อยละ ๑๘ เกษตรกรจะสามารถจำหน่ายปาล์มในราคาที่ดีขึ้น อีกทั้ง ภาครัฐยังได้กำหนดราคากลางเพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงให้แก่โรงงานอีกด้วย จึงส่งผลให้ราคาปาล์มน้ำมันกลับมาเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๖๒

ทั้งนี้ จากการตรวจสอบราคาซื้อขายผลปาล์มในจังหวัดที่เกิดกรณีพิพาท ๓ จังหวัดปรากฏรายละเอียดดังนี้

๑. ราคาซื้อขายผลปาล์มน้ำมันในจังหวัด ช. ข้อมูลจากสำนักงานเกษตร และสหกรณ์จังหวัด ช. และสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ช. พบว่า

๑.๑ กรณีของผู้ถูกร้องที่ ๑ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๔ ผู้ถูกร้องที่ ๑ กำหนดราคาซื้อขายผลปาล์ม โดยเฉลี่ยราคา ๘.๗๒ บาทต่อกิโลกรัม และเดือนธันวาคม ๒๕๖๔ ผู้ถูกร้องที่ ๑ กำหนดราคาซื้อขายผลปาล์มโดยเฉลี่ย ราคา ๘.๙๑ บาทต่อกิโลกรัม เมื่อเฉลี่ยราคาซื้อขายผลปาล์มรวมทั้งสองเดือน ราคา ๘.๘๒ บาท ต่อกิโลกรัม

๑.๒ กรณี...

๓.๓ โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มอื่น ๆ ในจังหวัด ณ. เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๔ โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มอื่น ๆ ในจังหวัด ณ. มีราคาซื้อขายผลปาล์มโดยเฉลี่ยราคา ๘.๘๐ บาทต่อกิโลกรัม และเดือนธันวาคม ๒๕๖๔ โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มอื่น ๆ ในจังหวัด ณ. มีราคาซื้อขายผลปาล์มโดยเฉลี่ยราคา ๙.๐๓ บาทต่อกิโลกรัม เมื่อเฉลี่ยราคาซื้อขายผลปาล์มรวมทั้งสองเดือนราคา ๘.๙๒ บาทต่อกิโลกรัม

๓.๔ ราคาซื้อขายผลปาล์มเฉลี่ยในจังหวัด ณ. เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๔ ราคาซื้อขายผลปาล์มเฉลี่ยทั้งจังหวัด ณ. ราคา ๘.๗๘ บาทต่อกิโลกรัม และเดือนธันวาคม ๒๕๖๔ ราคาซื้อขายผลปาล์มเฉลี่ยทั้งจังหวัด ณ. ราคา ๙ บาทต่อกิโลกรัม เมื่อเฉลี่ยราคาซื้อขายผลปาล์มรวมทั้งสองเดือน ราคา ๘.๘๙ บาทต่อกิโลกรัม

ข้อเท็จจริงด้านโครงสร้างตลาดและส่วนแบ่งตลาด ปี ๒๕๖๓ ของผู้ประกอบการธุรกิจโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มที่ได้รับจากฝ่ายโครงสร้างและระบบธุรกิจสินค้าอุปโภค ปรากฏรายละเอียดดังนี้

๔. โครงสร้างตลาด

๔.๑ ภาพรวมธุรกิจและห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม

ปี ๒๕๖๓ ประเทศไทยมีผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบ จำนวน ๓,๑๒๐ ล้านตัน ซึ่งเป็นอันดับ ๗ ของโลก คิดเป็นเพียงร้อยละ ๔.๑ ของผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบโลก (จำนวน ๗๕,๕๓๘ ล้านตัน) เมื่อเทียบกับประเทศผู้นำตลาด คือ ประเทศอินโดนีเซียและประเทศมาเลเซียซึ่งพบว่า ประเทศไทยส่งออกน้ำมันปาล์มดิบเป็นส่วนน้อย โดยมีปริมาณการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบเพียง ๒,๕๕๗ ล้านตัน เช่นนี้ ประเทศไทยจึงไม่มีอำนาจหรือบทบาทกำหนดทิศทางราคาน้ำมันปาล์มดิบได้เหมือนกับประเทศอินโดนีเซียและประเทศมาเลเซียที่มีสัดส่วนปริมาณการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบ จำนวน ๔๔,๕๐๐ ล้านตัน (ร้อยละ ๕๘.๔๑) และจำนวน ๑๔,๗๐๐ ล้านตัน (ร้อยละ ๒๔.๗๕) ตามลำดับ ดังนั้น ตลาดน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยส่วนใหญ่จึงเป็นการผลิตน้ำมันปาล์มดิบเพื่อใช้ภายในประเทศ

เมื่อพิจารณาข้อมูลห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มของกรมการค้าภายใน และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรพบว่า ธุรกิจน้ำมันปาล์มของไทยมีห่วงโซ่อุปทานที่ครบวงจรแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ๑) ธุรกิจต้นน้ำ เช่น เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ๒) ธุรกิจกลางน้ำ เช่น ผู้ประกอบธุรกิจลานเท ปาล์มน้ำมัน โรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม และ ๓) ธุรกิจปลายน้ำ ได้แก่ โรงกลั่นน้ำมันปาล์ม รวมทั้งยังมีธุรกิจต่อเนื่อง เช่น โรงผลิตน้ำมันไบโอดีเซล โรงไฟฟ้าและไอน้ำ ฯลฯ

๔.๒ ห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม ได้แก่

๔.๒.๑ ธุรกิจต้นน้ำ เป็นธุรกิจที่เกษตรกรสวนปาล์มหรือผู้ปลูกปาล์มน้ำมันทำการปลูกปาล์มน้ำมัน และเก็บเกี่ยวทะลายปาล์มที่สุกแล้ว พร้อมทั้งคัดเกรดให้ได้ตามเกณฑ์ปาล์มคุณภาพที่กระทรวงพาณิชย์กำหนดไว้ (สัดส่วนคุณภาพน้ำมันในปาล์มดิบไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๘ ต่อทะลาย) โดยผลผลิตที่ได้รับ คือ ผลปาล์มสด ได้แก่ ผลปาล์มทะลายและผลปาล์มร่วง ทั้งนี้ กลุ่มผู้ปลูกปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

๑) กลุ่มเกษตรกรรายย่อย เป็นผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่มีจำนวนมากและหลากหลาย มีพื้นที่ปลูกปาล์มกระจุกกระจาย โดยเฉลี่ยส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกรายละ ๑๐ ถึง ๒๐ ไร่ มีรูปแบบการจำหน่ายผลผลิต โดยจำหน่ายทะลายปาล์มให้แก่พ่อค้าในท้องถิ่นหรือลานเทปาล์มและขายให้กับโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มโดยตรง

๒) กลุ่มโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มหรือเกษตรกรรายใหญ่ เป็นผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่มีการลงทุนพื้นที่สวนปาล์มเป็นของตนเอง มีการบริหารจัดการที่ดี มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูง ส่วนใหญ่จะส่งต่อผลผลิตให้แก่โรงงานสกัดของตนเอง เพื่อนำไปแปรรูปผลปาล์มดิบในธุรกิจกลางน้ำต่อไป

๓) กลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน คือ กลุ่มเกษตรกรในรูปแบบสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ที่มีการรวมพื้นที่เพาะปลูก มีลักษณะเป็นแปลงใหญ่อย่างชัดเจน มีผลผลิตจำนวนมากทำให้มีอำนาจในการต่อรองสูง เนื่องจากมีการทำงานในระบบกลุ่ม มีกรรมการบริหาร และผู้จัดการอย่างชัดเจน

๔.๒.๒ ธุรกิจกลางน้ำ เป็นธุรกิจที่ผู้ประกอบการธุรกิจลานเทปาล์มน้ำมัน และโรงงานสกัดปาล์มน้ำมันดิบ จะทำการรับซื้อ คัดเกรดปาล์มคุณภาพ และแปรรูปผลปาล์มสดที่ได้จากอุตสาหกรรมขั้นต้นให้เป็นน้ำมันปาล์มดิบ เพื่อจำหน่ายต่อโรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริษัทให้นำไปใช้ในธุรกิจปลายน้ำต่อไป

๔.๒.๓ ธุรกิจปลายน้ำ เป็นธุรกิจที่แปรรูปน้ำมันปาล์มดิบที่ได้จากอุตสาหกรรมแปรรูปขั้นกลางให้เป็นน้ำมันปาล์มบริษัท โดยผู้ประกอบการในกลุ่มนี้มีทั้งส่วนที่รับซื้อน้ำมันปาล์มดิบจากโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มมากลั่นเอง และรับซื้อผลปาล์มดิบมาสกัดในโรงงาน โดยผลิตภัณฑ์ที่ได้จากขั้นตอนนี้มีทั้งน้ำมันปาล์มที่ใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร เช่น น้ำมันปาล์ม เนย นมข้นหวาน อาหารสัตว์ เป็นต้น และอุตสาหกรรมที่ไม่ใช่อาหาร เช่น สบู่ ผงซักฟอก ยาสระผม เครื่องสำอาง เป็นต้น จากขั้นตอนนี้มีการนำน้ำมันปาล์มบริษัทไปใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องอีกดังเช่น การนำไปผลิตเป็นส่วนผสมของเชื้อเพลิง (น้ำมัน ไบโอดีเซล) การนำไปผลิตเป็นพลังงานไฟฟ้าและไอน้ำ โรงงานไบโอแก๊ส และเก็บอุปทานส่วนเกินไว้ที่คลังจัดเก็บน้ำมัน เป็นต้น

๔.๓ ผู้ประกอบการธุรกิจโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม

เมื่อพิจารณาข้อมูลกองส่งเสริมสินค้าการเกษตร ๑ กรมการค้าภายในจากการแจ้งของผู้ประกอบการธุรกิจตามประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) ณ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๕ มีโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบจำนวน ๑๕๐ โรงงาน ได้แก่ ภาคเหนือ (๑ จังหวัด) จำนวน ๓ โรงงาน ภาคตะวันตก (๓ จังหวัด) จำนวน ๑ โรงงาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (๒ จังหวัด) จำนวน ๔ โรงงาน ภาคตะวันออก (๓ จังหวัด) จำนวน ๗ โรงงาน ภาคกลาง (๓ จังหวัด) จำนวน ๓ โรงงาน และภาคใต้ (๑๒ จังหวัด) จำนวน ๑๒๒ โรงงาน ทั้งนี้ โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในภาคใต้ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๔๑.๓๓ โดยเฉพาะในจังหวัด ช. จังหวัด ข. และจังหวัด ฉ. (สัดส่วนรวมกันร้อยละ ๕๔.๖๗) ส่วนที่เหลือกระจายตัวอยู่ในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ หลายพื้นที่นิยมปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มมากขึ้นตามยุทธศาสตร์ของแผนพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกของประเทศ ทำให้โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบเพิ่มขึ้นตามด้วย

เมื่อพิจารณาตลาดในพื้นที่เกิดเหตุพบว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ - ๒ ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัด ช. ผู้ถูกร้องที่ ๓ - ๔ ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัด ข. และผู้ถูกร้องที่ ๕ คือ ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัด ฉ. ซึ่งข้อมูลจากกระทรวงพาณิชย์พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มมีพฤติกรรมขายปาล์มภายในพื้นที่จังหวัดที่ปลูกและพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากเงื่อนไข ๒ ประการ คือ ๑) เงื่อนไขลักษณะทางกายภาพของผลปาล์มดิบนั้น มีระยะเวลาสั้นเน่าเสียง่ายจึงต้องรีบจำหน่ายภายใน ๒๔ ชั่วโมงหลังทะลวงปาล์ม ไม่เช่นนั้นคุณภาพของน้ำมันในผลปาล์มดิบจะลดลง และ ๒) เงื่อนไขทางด้านต้นทุนการขนส่งเป็นอีกปัจจัยสำคัญต่อรายได้ของเกษตรกร หากราคาซื้อของพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงสูงกว่าพื้นที่ในจังหวัดที่ปลูกเกษตรกร จึงต้องพิจารณาต้นทุนค่าขนส่งประกอบการคุ้มทุน

๔.๓.๑ รายชื่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มในจังหวัด ช.

ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ช. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ และสถาบันวิจัยและนวัตกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม พบว่า มีโรงงาน สกัดน้ำมันปาล์มในจังหวัด ช. จำนวน ๕ ราย รวมถึงผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒

๔.๓.๒ รายชื่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มในจังหวัด ข.

ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ข. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า และสถาบันวิจัยและนวัตกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม พบว่า มีโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มในจังหวัด ข. จำนวน ๑๗ ราย ได้แก่ รวมถึงผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๔

๔.๓.๓ รายชื่อผู้ประกอบการธุรกิจโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มในจังหวัด ฉ.

ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ฉ. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า และสถาบันวิจัยและนวัตกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม พบว่า มีโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มในจังหวัด ฉ. จำนวน ๒๑ ราย รวมถึงผู้ถูกร้องที่ ๕

๔.๔ สภาพการแข่งขันของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ

ตลาดผู้ประกอบการธุรกิจโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบเป็นตลาดที่มีลักษณะการแข่งขันสูง โดยที่ลักษณะสินค้าไม่มีความแตกต่างกันและมีปฏิภนที่โต้ตอบกันแบบฉับพลันเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงด้านราคาเพื่อการครอบครองส่วนแบ่งตลาดที่เพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการธุรกิจรายใหม่สามารถเข้าและออกจากตลาดได้ง่ายเนื่องจากต้องอาศัยเงินลงทุนจำนวนมากและพื้นที่ขนาดใหญ่เพื่อตั้งโรงงานสกัด น้ำมันปาล์มดิบ และพื้นที่ที่ใช้เทปาล์ม ประกอบกับต้องมีใบอนุญาตจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมด้วย อีกทั้งยังต้องตั้งอยู่ใกล้เคียงกับบริเวณพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันด้วย เนื่องจากผลปาล์มดิบนั้นมีความเสียหายง่ายและถ้าหากเกิน ๒๔ ชั่วโมง คุณภาพน้ำมันในผลปาล์มจะลดลง ปัจจุบันโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบจะประกอบธุรกิจทั้งการสกัดน้ำมันปาล์มดิบและการรับซื้อผลปาล์มด้วย โดยผู้ประกอบการโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มรายใหญ่ที่มีสวนปาล์มของตนเองจะได้เปรียบ สามารถควบคุมต้นทุนราคาผลปาล์มดิบได้ ส่วนผู้ประกอบการโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มที่ไม่มีสวนปาล์มจะต้องรับซื้อและแข่งกับลานเทปาล์มเพื่อรับซื้อผลผลิต

๔.๕ ขอบเขตตลาด

การพิจารณาขอบเขตตลาดโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ ได้พิจารณาตามประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการพิจารณากำหนดขอบเขตตลาดและส่วนแบ่งตลาด พ.ศ. ๒๕๖๑ ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ ๑) ตลาดสินค้าที่เกี่ยวข้อง และ ๒) ตลาดภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

๔.๕.๑ ตลาดสินค้าที่เกี่ยวข้อง (Relevant Product Market)

(๑) การทดแทนด้านอุปสงค์ (Demand Substitutability)

เมื่อพิจารณาด้านตลาดธุรกิจโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มประเทศไทยพบว่า คุณลักษณะของสินค้า คือน้ำมันปาล์มดิบและผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์มของผู้ประกอบการโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม แต่ละรายมีลักษณะที่ไม่มีความแตกต่างกัน และวัตถุประสงค์ของการใช้งานของผลผลิต น้ำมันปาล์มไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจมีการแข่งขันกันด้านราคาโดยมีปฏิภนที่โต้ตอบกันแบบฉับพลันเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงด้านราคา

นอกจากนี้ ช่องทางการจำหน่ายผลปาล์มสดของเกษตรกรส่วนใหญ่ แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑) ลานเทปาล์มน้ำมัน ๒) กลุ่มสหกรณ์ปาล์มน้ำมัน ๓) บริษัทเอกชน และ ๔) โรงงานสกัดปาล์มน้ำมันดิบ โดยรับซื้อผลปาล์มสดจากกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน (เกษตรกรรายย่อย) หรือบางโรงงานสกัดปาล์มน้ำมันลงทุนปลูกสวนปาล์มเพื่อส่งผลผลิตให้แก่โรงงานของตนเองก่อนที่จะแปรรูปออกมาเป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ เพื่อส่งต่อให้อุตสาหกรรมต่อเนื่องและอุตสาหกรรมอาหารเพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการจำหน่ายปาล์มสดของเกษตรกรซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ พบว่า ช่องทางการจำหน่ายผลปาล์มสด เกษตรกรมีช่องทางการจำหน่ายปาล์มสด ๒ ช่องทางหลัก ได้แก่ ขายตรงให้กับโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ หรือขายผ่านลานเทปเพื่อส่งต่อเข้าโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ ซึ่งมีปลายทางเดียวกันคือต้องส่งเข้าโรงงานสกัด โดยการขายตรงให้กับโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ เกษตรกรรายย่อยที่มีสวนปาล์มอยู่ไม่ไกลจากโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ และมีผลปาล์มสดปริมาณมากพอสำหรับการขนส่ง (ต้นทุนการขนส่งไม่สูงเกินไป) สามารถดำเนินการได้เองหรือจ้างขนส่ง รวมทั้งมีรูปแบบที่โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบบริการมารับผลผลิตจากสวนปาล์ม บางกรณีที่โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบที่อยู่ใกล้สวนปาล์ม อาจจะให้ราคาที่ต่ำกว่าโรงงานในพื้นที่ห่างไกล ดังนั้น เกษตรกรต้องคำนึงถึงค่าขนส่งอย่างละเอียด ส่วนเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลจากโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบสามารถขายผลปาล์มสดโดยตรงให้กับโรงงานได้ ถ้ามีผลผลิตในแต่ละครั้งมากพอและคุ้มค่าต่อการขนส่งและการจัดการ ในระยะหลังโรงงานสกัดนิยมซื้อผลปาล์มสดจากเกษตรกรโดยตรงเพราะมั่นใจในคุณภาพ (ไม่ทำปาล์มร่วง ไม่บ่มปาล์ม) อีกทั้งยังมีบริการรับผลผลิตจากสวนปาล์มซึ่งอำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกร อย่างไรก็ตาม การขายปาล์มผ่านลานเทปาล์ม น้ำมัน

เพื่อส่งต่อเข้าโรงงานสกัด ในกรณีที่เกษตรกรอยู่ห่างไกลจากโรงงานมากและมีปริมาณปาล์มสดจากการเก็บเกี่ยวในแต่ละครั้งไม่มาก เกษตรกรจะจำหน่ายปาล์มให้กับลานเท และเกษตรกรจำนวนมากเลือกที่จะขายผลปาล์มสดให้กับลานเทที่มีบริการรับเหมาเก็บเกี่ยวปาล์มด้วยเพื่อเป็นการประหยัดต้นทุนและขั้นตอนในการจำหน่าย ในระยะหลังมีข้อสังเกตว่า เกษตรกรนิยมขายผลปาล์มให้กับลานเทที่ให้บริการเก็บเกี่ยวและขนส่งเพื่อได้รับการอำนวยความสะดวกจากลานเทไม่ใช่ปัจจัยด้านราคา เนื่องจากราคาไม่แตกต่างกันมาก

ทั้งนี้ ปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรเลือกจำหน่ายแก่ผู้รับซื้อปาล์มสดทั้งลานเทปาล์มหรือโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบยังขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านระยะเวลาในการขนส่ง เนื่องจากผลปาล์มเน่าเสียง่าย (ควรจำหน่ายภายใน ๒๔ ชั่วโมง เนื่องจากคุณภาพน้ำมันในผลปาล์มจะลดลง) ทำให้ต้องพิจารณาขายในพื้นที่ใกล้เคียงหรือไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง เพื่อรักษาความสดของผลปาล์มไว้ให้มีคุณภาพและจำหน่ายได้ในราคาที่ดี ซึ่งเป็นอีกปัจจัยในการเลือกจำหน่าย หากเกษตรกรมีปริมาณผลผลิตที่มากจึงคุ้มค่าที่จะขายให้โรงงานสกัด เนื่องจากได้ราคาที่ดีกว่าลานเทปาล์ม ถ้าหากปริมาณปาล์มสดน้อยเกษตรกรสามารถขายให้กับลานเทรวมทั้งปัจจัยด้านราคาเป็นอีกปัจจัยในการตัดสินใจขายให้แก่ผู้รับซื้อผลปาล์ม โดยภาครัฐได้กำหนดราคาอ้างอิงโดยปกติแล้วราคารับซื้อของโรงงานสกัดจะสูงกว่าราคาหน้าลานเทปาล์มประมาณ ๑๐ - ๓๐ สตางค์ต่อกิโลกรัม ดังนั้น โดยสรุปแล้วปัจจัยที่มีผลต่อการขายขึ้นอยู่กับจำนวนผลผลิตของเกษตรกรว่ามีปริมาณที่คุ้มทุนที่ขายให้โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบหรือลานเทมากกว่ากัน

อย่างไรก็ตาม ในระยะหลังเกิดการแข่งขันแย่งชิงผลผลิตระหว่างกลุ่มผู้รับซื้อปาล์มสดด้วยกันเพื่อให้ได้ปริมาณเพิ่มขึ้นเพียงพอต่อกำลังการผลิตต่อครั้งและเพื่อให้ได้ตามคุณภาพของผลผลิตที่ต้องการ ส่วนผู้รับซื้อรายย่อย (ลานเท) ที่รับมาจากเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันมีการขนส่งที่เกิดจากเกษตรกรนำมาส่งเองหรือผู้รับซื้อรายย่อย(ลานเท) และโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบแข่งขันกันในการให้บริการไปทะเลขายผลปาล์มสดถึงสวนและรับผลผลิตปาล์มน้ำมันถึงสวนปาล์มของเกษตรกรเพื่ออำนวยความสะดวกแก่เกษตรกร

(๒) การทดแทนกันด้านอุปทาน (Supply Substitutability)

เมื่อพิจารณาการทดแทนกันด้านอุปทาน โดยพิจารณาจากความสามารถของผู้ประกอบธุรกิจโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบมีข้อจำกัดในเรื่องของเครื่องจักรที่มีลักษณะจำเพาะที่ใช้สำหรับการสกัดน้ำมันปาล์มดิบเท่านั้น ทำให้โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบนั้นไม่สามารถเปลี่ยนไปผลิตสินค้าชนิดอื่นที่แตกต่างออกไปได้เพราะต้นทุนและความเสี่ยงที่สูง

๔.๕.๒ การแข่งขันที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต (Potential Competition)

ปี ๒๕๑๒ สภายุโรป (Europe Parliament) ได้ออกข้อมติเรียกร้องให้ยกเลิกการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพจากน้ำมันพืชรวมถึงน้ำมันปาล์ม ปัจจุบันมีประเทศที่ห้ามใช้ไบโอดีเซลที่ทำมาจากน้ำมันปาล์มแล้ว เช่น เนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส เดนมาร์ก นอร์เวย์ และเบลเยียม เป็นต้น เนื่องจากการปลูกปาล์มเป็นส่วนหนึ่งของการทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยของคนพื้นถิ่นในประเทศรวมถึงสัตว์ป่าและยังส่งผลกระทบต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ รวมทั้งอุตสาหกรรมดังกล่าวจะทำให้เกิดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอันนำมาซึ่งภาวะโลกร้อนทำให้เกิดอุปทานส่วนเกิน (excess Supply) ขึ้นในตลาดน้ำมันปาล์มโลก เนื่องจากอินโดนีเซียและมาเลเซียมีกำลังการผลิตสูงและมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าประเทศไทยมาก ดังนั้น จากสถานการณ์ดังกล่าวอาจคาดการณ์ได้ว่าน้ำมันปาล์มจากอุปทานส่วนเกินจากต่างประเทศอาจจะกระทำการทุ่มตลาด (dumping) ได้ ประกอบกับกระแสการนำยานยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicle: EV) เข้ามาใช้เพิ่มมากขึ้น อาจส่งผลให้อุปสงค์ของน้ำมันปาล์มที่นำไปผลิตเชื้อเพลิงลดลง

ดังนั้น เมื่อพิจารณาตลาดสินค้าที่เกี่ยวข้องเนื่องทั้งการทดแทนด้านอุปสงค์ การทดแทนกันด้านอุปทาน และการแข่งขันที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตแล้วเห็นว่า ตลาดสินค้าที่เกี่ยวข้องเนื่องคือ ตลาดน้ำมันปาล์มดิบ

๔.๕.๓ ตลาดภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง (Relevant Geographic Market)

เมื่อพิจารณาตลาดผู้ประกอบการโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบ โดยพิจารณาพื้นที่ที่มีโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบและลานเทพาล์มซึ่งสามารถทดแทนกันได้ โดยเกษตรกรและผู้ประกอบการธุรกิจรับซื้อผลปาล์มสด ทั้งโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบและลานเทพาล์มมีเงื่อนไขการแข่งขันในลักษณะเดียวกัน โดยเกษตรกรสามารถเลือกขายผลผลิตให้โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบหรือลานเทพาล์มใดก็ได้ ซึ่งส่วนมากขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ เช่น ราคาซื้อ ต้นทุน ระยะเวลาในการขนส่ง (ภายใน ๒๔ ชั่วโมง) และบริการจากผู้ประกอบการรับซื้อ (บริการทวงและขนส่งปาล์ม) เป็นต้น ปัจจุบันพบว่าพื้นที่ปลูกปาล์มมากกว่าร้อยละ ๖๐ อยู่ในภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัด ช. จังหวัด ช. และจังหวัด ฉ. เป็นหลัก พื้นที่ปลูกปาล์มที่เหลืออีกร้อยละ ๔๐ กระจายตัวอยู่ที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้น โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบและลานเทพาล์มส่วนมากจึงตั้งอยู่ใกล้กับพื้นที่ปลูกปาล์ม เนื่องจากเงื่อนไขสำคัญ ๒ ประการ ๑) ลักษณะทางกายภาพของผลปาล์มดิบนั้นมีระยะเวลาสั้นเน่าเสียง่ายจึงต้องรีบจำหน่ายภายใน ๒๔ ชั่วโมงหลังทวงปาล์ม เพื่อรักษาคุณภาพของน้ำมันในผลปาล์มดิบไม่ให้ลดลง และ ๒) ต้นทุนการขนส่ง หากราคาซื้อของพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงสูงกว่าพื้นที่ในจังหวัดที่ปลูกเกษตรกรจึงต้องพิจารณาค่าขนส่งประกอบการคุ้มทุนอันจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อรายได้ของเกษตรกร

ประเด็นวินิจฉัย

กรณีมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัย ดังนี้

๑. ผู้ร้องและผู้ถูกร้องเป็นผู้ประกอบการตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ หรือไม่

๒. ผู้ถูกร้องที่ ๑ - ๕ มีพฤติกรรมรับซื้อผลปาล์มน้ำมันจากเกษตรกรในราคาสูงกว่าผู้ร้องอย่างไม่เป็นธรรม พ.ศ. ๒๕๖๐ หรือไม่

คำวินิจฉัย

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยเป็นประการแรก คือ ผู้ร้องและผู้ถูกร้องเป็นผู้ประกอบการตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ หรือไม่

คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าพิจารณาข้อเท็จจริง เอกสารหลักฐาน และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องรับฟังเป็นที่ยุติว่า ผู้ร้องมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจประเภทที่เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน รวมทั้งสนับสนุน และช่วยเหลือสมาชิกแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ มีสมาชิกเป็นผู้ประกอบการกิจการลานเทพาล์มในจังหวัด ช. จังหวัด ฉ. จังหวัด ก. จังหวัด ก. และจังหวัด ฉ. จำนวน ๒๕ ราย ดังนั้น ผู้ร้องจึงมีใช้ผู้ประกอบการตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ อย่างไรก็ตาม สมาชิกของสมาคมลานเทพาล์มแต่ละรายดำเนินธุรกิจรับซื้อปาล์มน้ำมันจากเกษตรกรเพื่อประโยชน์ทางการค้าสมาชิกของผู้ร้องจึงเป็นผู้ประกอบการตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ ส่วนผู้ถูกร้องประกอบกิจการผลิตและรับซื้อปาล์มน้ำมัน ผู้ถูกร้องทั้ง ๕ จึงเป็นผู้ประกอบการตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังนั้น สมาชิกสมาคมลานเทพาล์มของผู้ร้องและผู้ถูกร้องทั้ง ๕ จึงเป็นผู้ประกอบการตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยประการต่อมา คือ ผู้ถูกร้องที่ ๑ - ๕ มีพฤติกรรมรับซื้อผลปาล์มน้ำมันจากเกษตรกรในราคาสูงกว่าผู้ร้องอย่างไม่เป็นธรรม จนเข้าลักษณะเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ หรือไม่

คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าพิเคราะห์ข้อเท็จจริง เอกสารหลักฐาน และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องรับฟังเป็นที่ยุติว่า ธุรกิจซื้อขายผลปาล์มน้ำมันในอดีตเกษตรกรจะขายผลปาล์มน้ำมันให้กับผู้ประกอบการลานเทปาล์ม และผู้ประกอบการลานเทปาล์มจะขายผลปาล์มน้ำมันต่อให้กับโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มอีกทอดหนึ่ง ซึ่งผู้ประกอบการลานเทปาล์มจะกำหนดราคารับซื้อปาล์มน้ำมันโดยใช้ราคารับซื้อของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มในพื้นที่เป็นราคาอ้างอิง และปรับลงให้ต่ำกว่าโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มประมาณ ๐.๑๐ - ๐.๒๐ บาท ต่อกิโลกรัม เพื่อเก็บเป็นกำไรก่อนจำหน่ายต่อไปยังโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม แต่ปัจจุบันพบว่า เกษตรกรไม่จำเป็นต้องขายผลปาล์มน้ำมันให้แก่ผู้ประกอบการลานเทปาล์มเพียงอย่างเดียว แต่เกษตรกรสามารถขายผลปาล์มน้ำมันให้กับโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มในราคาที่เทียบเท่ากับราคารับซื้อที่โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มซื้อจากผู้ประกอบการลานเทปาล์ม ทั้งนี้ สาเหตุที่โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มเข้ามาซื้อผลปาล์มน้ำมันจากเกษตรกรโดยตรงมากขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการลานเทปาล์มส่วนใหญ่มีพฤติกรรมรับซื้อผลปาล์มน้ำมันที่มีคุณภาพต่ำ อีกทั้ง มีการลดน้ำเพื่อเพิ่มน้ำหนักก่อนขาย ทำให้ปาล์มน้ำมันที่นำมาขายให้แก่โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มด้อยคุณภาพลง ส่งผลให้โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มไม่อาจสกัดน้ำมันปาล์มให้ได้คุณภาพตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมกำหนด ดังนั้น เมื่อโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มเข้ามาซื้อผลปาล์มน้ำมันจากเกษตรกรแทนการรับซื้อผ่านผู้ประกอบการลานเทปาล์ม ทำให้ผู้ประกอบการลานเทปาล์มต้องแข่งขันราคารับซื้อกับโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มที่สูงขึ้น จึงเป็นเหตุให้ต้องพิจารณาตามข้อร้องเรียนว่า การรับซื้อผลปาล์มน้ำมันของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มเป็นธรรมหรือไม่

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงขอบเขตพื้นที่ของธุรกิจปาล์มน้ำมันพบว่า เกษตรกรโดยส่วนใหญ่จะไม่ขายผลปาล์มน้ำมันข้ามจังหวัด เนื่องจากผลปาล์มน้ำมันเป็นผลิตภัณฑ์เน่าเสียง่ายต้องขายภายใน ๒๔ ชั่วโมง มิเช่นนั้นคุณภาพน้ำมันจะลดลงทำให้เกษตรกรต้องพิจารณาขายในพื้นที่ใกล้เคียงไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง เพื่อรักษาความสดของผลปาล์มน้ำมันไว้ให้มีคุณภาพและสามารถจำหน่ายในราคาที่ดีได้ ดังนั้น จึงต้องพิจารณาตามพื้นที่รับซื้อของผู้ถูกร้องที่ ๑ - ๕ โดยข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และ ๒ มีพื้นที่รับซื้อผลปาล์มน้ำมันในจังหวัด ช. ผู้ถูกร้องที่ ๓ และ ๔ มีพื้นที่รับซื้อผลปาล์มน้ำมันในจังหวัด ช. และผู้ถูกร้องที่ ๕ มีพื้นที่รับซื้อผลปาล์มน้ำมันในจังหวัด ฉ. กรณีจึงต้องพิจารณาเป็นรายจังหวัด

เมื่อพิจารณาราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันในช่วงเดือนพฤศจิกายน - เดือนธันวาคม ๒๕๖๔ จังหวัด ช. พบว่า ราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยเฉลี่ยราคา ๘.๘๒ บาทต่อกิโลกรัม ในขณะที่ราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันของผู้ประกอบการลานเทปาล์มโดยเฉลี่ยราคา ๘.๗๕ บาทต่อกิโลกรัม สูงกว่าราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันของผู้ประกอบการลานเทปาล์ม ๐.๐๗ บาทต่อกิโลกรัม สำหรับกรณีของผู้ถูกร้องที่ ๒ พบว่า ราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในช่วง ระยะเวลาดังกล่าวโดยเฉลี่ยราคา ๘.๘๐ บาทต่อกิโลกรัม ในขณะที่ราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันของผู้ประกอบการลานเทปาล์มโดยเฉลี่ยราคา ๘.๗๕ บาทต่อกิโลกรัม สูงกว่าราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันของผู้ประกอบการลานเทปาล์มเพียง ๐.๐๕ บาทต่อกิโลกรัม และเมื่อพิจารณาราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันในช่วงเดือนพฤศจิกายน - เดือนธันวาคม ๒๕๖๔ จังหวัด ช. พบว่า ราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันของผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยเฉลี่ยราคา ๘.๘๐ บาทต่อกิโลกรัม ในขณะที่ราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันของผู้ประกอบการลานเทปาล์มโดยเฉลี่ยราคา ๘.๖๙ บาทต่อกิโลกรัม สูงกว่าราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันของผู้ประกอบการลานเทปาล์มเพียง ๐.๑๑ บาทต่อกิโลกรัม สำหรับกรณีของผู้ถูกร้องที่ ๔ พบว่า ราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันของผู้ถูกร้องที่ ๔ ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวโดยเฉลี่ยราคา ๘.๗๑ บาทต่อกิโลกรัม ในขณะที่ราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันของผู้ประกอบการลานเทปาล์มโดยเฉลี่ยราคา ๘.๖๙ บาทต่อกิโลกรัม สูงกว่าราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันของผู้ประกอบการลานเทปาล์มเพียง ๐.๐๒ บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งเป็นแนวทางการค้าปกติของธุรกิจรับซื้อผลปาล์มน้ำมันที่ผู้ประกอบการลานเทปาล์มจะรับซื้อผลปาล์มน้ำมันจากเกษตรกรในราคาที่ต่ำกว่าโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๔ จึงเป็นเพียงการแข่งขันรับซื้อผลปาล์มน้ำมันตามกลไกตลาดเป็นการกระทำที่สามารถรับฟังได้ด้วยเหตุผลอันชอบธรรมในทางธุรกิจ กรณีจึงไม่มีเหตุให้ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๔ เป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดหรือไม่

ดังนั้น...

ดังนั้น การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๔ จึงมิได้เป็นการกำหนดราคาซื้อขายสูงอย่างไม่เป็นธรรมอันเข้าลักษณะความผิดตามมาตรา ๕๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการพิจารณาการกระทำอันเป็นผลเสียหายแก่ผู้ประกอบการรายอื่น พ.ศ. ๒๕๖๑

ส่วนกรณีของผู้ถูกร้องที่ ๕ เมื่อพิจารณาราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมัน จังหวัด ณ. พบว่า ราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันของผู้ถูกร้องที่ ๕ ในช่วงเดือนพฤศจิกายน - เดือนธันวาคม ๒๕๖๔ โดยเฉลี่ยราคา ๘.๘๑ บาทต่อกิโลกรัม ในขณะที่ราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันของผู้ประกอบการลานเทปาล์ม โดยเฉลี่ยราคา ๘.๘๓ บาทต่อกิโลกรัม มีได้สูงกว่าราคารับซื้อของผู้ประกอบการลานเทปาล์ม พฤติกรรมดังกล่าวจึงมิใช่การกำหนดราคารับซื้อผลปาล์มน้ำมันสูงอย่างไม่เป็นธรรม กรณีจึงไม่มีเหตุให้ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องที่ ๕ เป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดหรือไม่ ดังนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๕ จึงมิได้มีพฤติกรรมกำหนดราคารับซื้อสูงอย่างไม่เป็นธรรมอันเข้าลักษณะความผิดตามมาตรา ๕๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการพิจารณาการกระทำอันเป็นผลเสียหายแก่ผู้ประกอบการรายอื่น พ.ศ. ๒๕๖๑

มติคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า

คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้ามีมติเป็นเอกฉันท์ให้ยุติเรื่อง เนื่องจากกรณีร้องเรียนไม่มีมูลเพียงพออันสามารถรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องทั้ง ๕ มีพฤติกรรมแย่งชิงปาล์มและแข่งขันราคารับซื้อปาล์มกับลานเทปาล์ม ในราคาที่สูงจนลานเทปาล์มไม่สามารถสู้ราคารับซื้อได้ อันเข้าลักษณะความผิดตามมาตรา ๕๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการพิจารณาการกระทำอันเป็นผลเสียหายแก่ผู้ประกอบการรายอื่น พ.ศ. ๒๕๖๑

คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า

๑ กันยายน ๒๕๖๕